

Δυσλεξία: Ένα θείο δώρο

Θοδωρής Γιάνναρος, μοριακός - πυρηνικός βιολόγος

«Η δυσλεξία δεν είναι ασθένεια, δεν έχει καμιά θεραπεία», βασιζόμενοι πάνω σ' αυτό αλλά και στο γεγονός ότι καμιά διεθνής επιστημονική κοινότητα δεν έχει αναγνωρίσει μέχρι σήμερα κάποια συγκεκριμένη μέθοδο θεραπείας της δυσλεξίας, σας εφιστούμε την προσοχή. Ιδιαίτερα για όλα αυτά τα κέντρα «αξιολόγησης, υποστήριξης -και σε αρκετές περιπτώσεις ακόμη και- θεραπείας!», τα οποία ξεφυτρώνουν καθημερινά στις γειτονιές μας. Ακόμα και παπάδες με γνώσεις ψυχιατρικής έχουν εκπονήσει μεθόδους θεραπείας της δυσλεξίας, οι οποίες ωστόσο είναι καταστροφικές για το παιδί, για τον απλούστατο λόγο, ότι απευθύνονται σε άτομα με νοητική στέρηση, κάτι που δεν ισχύει σε καμία περίπτωση για τα άτομα με δυσλεξία.

Κάθε βοήθεια είναι χρήσιμη, κάθε άτομο που θα καθίσει ν' ασχοληθεί με υπομονή και γνώση θα μπορέσει να βοηθήσει το δυσλεξικό παιδί, έφηβο ακόμη κι ενήλικο. Μην περιμένετε θαύματα. Θα είναι σαν να ζητάμε να αλλάξει κάποιος τη δομή και τη λειτουργία ενός διαφορετικού εγκεφάλου. Η δυσλεξία δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία ήπια διαταραχή ρυθμού στον εγκέφαλο. Καθίστε με υπομονή και οπλισμένοι με γνώση δίπλα στο δυσλεξικό παιδί, το οποίο έχει περισσότερη ανάγκη να βοηθηθεί στο τομέα του σχολείου από άλλα παιδιά. Για αυτόν τον λόγο μην το συγκρίνετε ποτέ με άλλους. Αυτό είναι ένα από τα μεγαλύτερα λάθη που όλοι έχουμε κάνει και πιθανότατα ακόμα διαπράττουμε.

* Είναι εξελικτική διαταραχή των ακαδημαϊκών δεξιοτήτων (ανάγνωση, γραφή, αντίληψη μαθηματικών).

* Συναντάται στο 20%, περίπου, των παιδιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Αγόρια-Κορίτσια = 4:1).

* Το 1/3 των παιδιών έχει διαταραχές και στον γραπτό και στον προφορικό λόγο.

* Συνήθως έχει οικογενή χαρακτήρα.

* Ένας απλός ορισμός της δυσλεξίας είναι «άτομα τα οποία δυσκολεύονται να μάθουν μέσω της γραπτής ή προφορικής γλώσσας, χωρίς να υπάρχει προφανής λόγος (τραύμα, πνευματική καθυστέρηση κτλ.)». Σε αυτή την κατηγορία μπορεί να ανήκουν και πολύ ευφυή ή ακόμα και ταλαντούχα άτομα.

Η παγκόσμια ομοσπονδία της νευρολογίας καθορίζει τη δυσλεξία ως «διαταραχή ρυθμού, που φανερώνεται από τις δυσκολίες στην εκμάθηση του διαβάσματος, παρά την επαρκή νοημοσύνη και τις κοινωνικές και πολιτιστικές ευκαιρίες του ατόμου». Η δυσλεξία δεν είναι αυστηρά μόνο μια διαταραχή ανάγνωσης που χαρακτηρίζεται από τις αντιστροφές. Είναι ένα σύνδρομο των πολλών και ποικίλων συμπτωμάτων που έχει επιπτώσεις σε εκατομμύρια των παιδιών και ενηλίκων.

Από πολλούς αναγνωρίζεται η δυσλεξία ως «διαφορετικός τρόπος σκέψης»: παραλληλίζοντας τη δυσλεξία με τη δυνατότητα που έχει κάποιος να «δει» πολυδιάστατα, την συνολική εικόνα, ή από οποιαδήποτε θέση κάθε φορά. Η δυνατότητα να σκέφτεται με εικόνες και να καταχωρούνται αυτές οι εικόνες ως πραγματικές. Ως εκ τούτου, αναμειγνύεται η δημιουργική σκέψη με την πραγματικότητα, αλλάζοντας πολλές φορές αυτό που το δυσλεκτικό άτομο βλέπει ή ακούει. Για να διαβάσει και να συλλαβίσει κανείς, απαιτείται ο συντονισμός πολλών εγκεφαλικών λειτουργιών. Τα προβλήματα προκύπτουν σε ένα ή περισσότερα λειτουργικά επίπεδα.

* Η αναπτυξιακή δυσλεξία είναι μια νευροβιολογικά βασισμένη έλλειψη στην απόκτηση των

δεξιοτήτων ανάγνωσης και ορθογραφίας, σε σχέση πάντα με τις γενικές διανοητικές δυνατότητες του ατόμου.

* Η δυσλεξία είναι μια απόκλιση μεταξύ ενός υψηλού αποτελέσματος στα τεστ νοημοσύνης και των χαμηλών αποτελεσμάτων στα τεστ ανάγνωσης/ορθογραφίας.

Στα περισσότερα δυσλεκτικά άτομα εμφανίζονται:

1. Δυσκολίες στον γραπτό λόγο
2. Δυσκολίες στη γραφή
3. Σοβαρά προβλήματα στην ορθογραφία
4. Αργοπορία στη μάθηση της ανάγνωσης

Σε ορισμένα δυσλεκτικά άτομα εμφανίζονται:

1. Δυσκολίες στα μαθηματικά, ειδικά στην αφομοίωση συμβόλων και μορφών, όπως οι πίνακες πολλαπλασιασμού
2. Προβλήματα στη βραχυπρόθεσμη μνήμη και οργάνωση
3. Δυσκολίες στην παρακολούθηση γραπτών οδηγιών και αλληλουχίας δρωμένων
4. Προβλήματα στην ανάγνωση γραπτών κειμένων
5. Παλινδρομική εκδήλωση ικανοτήτων.

Επίσης εμφανίζονται:

1. Δυσκολίες στον προφορικό λόγο
2. Προβλήματα στην εκτίμηση της απόστασης και της ενημερότητας του χώρου
3. Σύγχυση δεξιού και αριστερού.

Αν και κατά καιρούς προτείνονται διάφορες προσεγγίσεις αντιμετώπισης της δυσλεξίας, η επιστημονική κοινότητα δεν δείχνει να έχει εγκυροποιήσει κάποια από αυτές. Σε αυτό το πλαίσιο διατυπώνεται η πεποίθηση, ότι περισσότερο μαθαίνει να ζει κανείς με τη δυσλεξία (καλλιεργώντας π.χ. εναλλακτικούς τρόπους μάθησης), παρά να την ξεπερνά.

Ένα δυσλεκτικό παιδί, όταν κατά την ανάγνωση συναντήσει άγνωστες λέξεις, δυσκολεύεται να τις διαβάσει. Για τα παιδιά αυτά είναι προτιμότερη η ολική μέθοδος διδασκαλίας πρώτης ανάγνωσης. Όμως, όταν αποκτήσουν ένα ικανοποιητικό οπτικό λεξιλόγιο, τότε πρέπει σιγά σιγά να εισαχθούν στην ανάλυση και σύνθεση των λέξεων, για να μπορούν να διαβάσουν σύνθετες λέξεις.

Μία αξιολόγηση θα είναι το πρώτο βήμα για να βοηθηθεί το παιδί ή το νεαρό άτομο, προκειμένου να ξεπεράσει τις δυσκολίες του. Διαθέτοντας αυτή την αξιολόγηση, ο καταρτισμένος εκπαιδευτικός μπορεί να προσαρμόσει το διδακτικό του πρόγραμμα στις ειδικές μαθησιακές ανάγκες του παιδιού, για να ενισχύσει την αυτοπεποίθησή του, τα κίνητρα και τις στρατηγικές διεκπεραίωσης της μάθησης.

Δυσλεξία και ανασφάλεια

«Λόγω της ανασφάλειας που διακρίνει τα δυσλεξικά παιδιά για το πώς γράφεται μια λέξη, παρατηρείται το φαινόμενο, όταν γράφουν, να θέλουν διαρκώς να διορθώνουν το γράμμα που έγραψαν, με αποτέλεσμα η γραφή τους να παρουσιάζει κακόγραφο και δυσανάγνωστη εικόνα. Αυτή τη γραφή δεν μπορούν εκ των υστέρων να τη διαβάσουν ούτε αυτά τα ίδια που την έγραψαν».

Μορφές Δυσλεξίας

«Η Δυσλεξία παρουσιάζεται με διαφορετική συμπτωματολογία σε κάθε παιδί. Δεν υπάρχει ενιαία μορφή δυσλεξίας».

Δυσλεξία και ανάγνωση!

«Συμβαίνει τα πιο έξυπνα δυσλεξικά παιδιά να διαβάζουν σχεδόν σαν "νερό" ένα κείμενο. Όμως, εάν προσέξει κανείς καλύτερα, θα διαπιστώσει ότι διαβάζουν περίπου και κατά κάποιο τρόπο νοηματικά, δηλαδή βρίσκουν δικές τους λέξεις με περίπου ίδιο νόημα και απλώς τις προφέρουν».

Αντιμετώπιση της Δυσλεξίας

«Η δυσλεξία και οι άλλες μορφές μαθησιακών δυσκολιών αντιμετωπίζονται σωστά μόνο με την εφαρμογή εξατομικευμένης διδασκαλίας, η οποία πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες του κάθε παιδιού».

Γενικά:

Τα άτομα που πάσχουν από δυσλεξία έχουν σημαντικά προβλήματα με το διάβασμα, το γράψιμο και την ορθογραφία. Το πρόβλημα διαρκεί για όλη τη ζωή.

Η νοημοσύνη των δυσλεξικών είναι κανονική. Η δυσλεξία δεν οφείλεται σε προβλήματα όρασης και ούτε σχετίζεται με τεμπελιά.

Περίπου 20% του πληθυσμού πάσχει από δυσλεξία. Το 4-5% παρουσιάζει σοβαρής μορφής δυσλεξία, ενώ το 5-6% έχει μικρότερα προβλήματα.

Η δυσλεξία δεν εκδηλώνεται με τον ίδιο τρόπο σε αυτούς που πάσχουν. Μερικοί παρουσιάζουν δυσκολίες με το διάβασμα και την ορθογραφία, ενώ άλλοι δυσκολεύονται να χρησιμοποιούν ορθά τις λέξεις, να γράφουν ή να διαχωρίζουν το αριστερό από το δεξιό. Στις σοβαρότερες περιπτώσεις μπορεί να υπάρχουν προβλήματα της συγκέντρωσης και του συντονισμού.

Πρόκειται για μια μαθησιακή δυσκολία που οφείλεται σε δυσκολίες του εγκεφάλου στο να αποθηκεύει, να επεξεργάζεται και να μεταδίδει πληροφορίες. Θεωρείται ότι είναι μια συγγενής και αναπτυξιακή ανωμαλία του εγκεφάλου.

Υπάρχουν οικογένειες με ιστορικό δυσλεξίας. Έχουν αναγνωρισθεί γονίδια που θεωρούνται ότι είναι υπεύθυνα για τη διαταραχή στις οικογένειες με ιστορικό δυσλεξίας.

Φαίνεται ότι η δυσλεξία οφείλεται σε ανωμαλίες πολλών γονιδίων.

Ερευνητές από την ιατρική σχολή του Yale αναγνώρισαν πρόσφατα ότι μια μεταλλαγμένη μορφή του γονιδίου DCDC2, που βρίσκεται στο χρωμόσωμα 6, μπορεί να είναι υπεύθυνο για έως το 20% των περιπτώσεων δυσλεξίας.

Είναι πολύ πιθανό ότι η δυσλεξία δεν οφείλεται σε ανωμαλίες μόνο ενός γονιδίου. Ερευνητές από τη Σουηδία και τη Φινλανδία ανακάλυψαν ότι το γονίδιο ROBO1, που βρίσκεται στο χρωμόσωμα 3, σχετίζεται επίσης με τη δυσλεξία.

Η αναγνώριση γονιδίων που ευθύνονται για τη δυσλεξία μπορεί να έχει σημαντικές προεκτάσεις. Αρχικά αυτό θα ήταν δυνατό να αποτελεί ένα εργαλείο για την ορθή και έγκαιρη διάγνωση. Τα παιδιά με δυσλεξία θα αναγνωρίζονταν με αντικειμενικό τρόπο πιο γρήγορα, γεγονός που θα επέτρεπε νωρίτερα την ολοκληρωμένη θεραπευτική αντιμετώπιση.

Η δυσλεξία μπορεί να υπάρχει σε ανθρώπους όλων των κοινωνικών στρωμάτων. Υπάρχουν παραδείγματα εξαιρετικά επιτυχημένων ανθρώπων και ιδιοφυών που ήσαν δυσλεκτικοί, όπως ο Αϊνστάιν, ο Τσώρτσιλ και άλλοι.

Η δυσλεξία διαρκεί για όλη τη ζωή και αναγνωρίζεται σε παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας, σε έφηβους και σε ενήλικες. Με ειδική προσέγγιση και βοήθεια, οι δυσλεκτικοί όλων των ηλικιών μπορούν να μαθαίνουν και να αποδίδουν αποτελεσματικά.

Έχει παρατηρηθεί ότι οι δυσλεκτικοί παρουσιάζουν από τη μία ένα σύνολο δυσκολιών, ενώ, από την άλλη, πιθανόν να έχουν πολλά ιδιαίτερα χαρίσματα και να διαπρέπουν στη ζωή τους σε πολλούς τομείς, όπως στον επιστημονικό, κοινωνικό κ.λπ. Δεν είναι τυχαίο πως η δυσλεξία αναφέρεται πολλές φορές και ως «Το θείο δώρο».